

МАТЕРІАЛИ ПРОЄКТУ «ВИВЧАЙ ТА РОЗРІЗНЯЙ: ІНФОМЕДІЙНА ГРАМОТНІСТЬ В ОСВІТІ»

До вашої уваги розроблені впродовж 2018–2023 років навчальні, методичні та просвітницькі матеріали проєкту, спрямовані на розвиток навичок інфомедійної грамотності та протидії шкідливим інформаційним впливам. Серед них ви знайдете як матеріали, адресовані вчителям і тренерам, так і розробки для найширшої аудиторії.

Готові поринути в море корисних знань, практичних порад і оригінальних ідей з інфомедійної грамотності? Тоді хутчій сканувати QR-коди!

Матеріали розроблені в межах проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність в освіті», що виконується Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) за підтримки Посольства США в Україні та в партнерстві з Міністерством освіти і науки України (МОН), Міністерством культури та інформаційної політики України (МКІП) та Академією української преси (АУП).

Частина представлених матеріалів розроблена в межах проєкту за підтримки Міністерства закордонних справ і міжнародного розвитку Великої Британії, що тривав у 2021-23 роках.

ІНФОМЕДІЙНА ГРАМОТНІСТЬ. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ

Вправи, що можна інтегрувати у предмети

Запропоновані вправи спрямовані на розвиток в учнів та учениць навичок критичного сприйняття інформації та дозволяють інтегрувати елементи медіа-грамотності в теми з українською мовою літератури, історії України, всесвітньої історії та мистецтва. На початку вправи зазначено, які саме навички й уміння розвиває конкретна вправа (наприклад, уміння відрізняти факти від суджень, ідентифікувати фейкову інформацію, шукати інформацію в інтернеті тощо).

1. Великі європейські стилі: античний, візантійський, романський, готичний, ренесанс, бароко, рококо, класицизм, романтизм.

Колекція інтерактивних вправ із вивченням історичних періодів та їхніх творів. Всі вправи мають інтерактивні елементи, які дозволяють отримувати зворотну зв'язку та коригувати виконання. Після завершення вправи можна отримати сертифікат про позитивне виконання та зроблені вправи. Крім того, вправи надають можливість отримати додаткові матеріали та зробити вправу зручнішою для виконання.

Урок №1 Розвиток української мови. Ознайомлення з найбільш авторитетними мовними онлайн-словниками

Це - це інтерактивний урок з ознайомленням з найбільш авторитетними мовними онлайн-словниками. Урок включає в себе теоретичну частину та практичні вправи. Вправи дозволяють отримати зворотну зв'язку та коригувати виконання. Після завершення уроку можна отримати сертифікат про позитивне виконання та зроблені вправи.

Інформедійна грамотність на уроках мистецтва для учнів та учениць 9 класу

(доступні на сайтах
МОН та Всеукраїнської
школи онлайн (ВШО))

[Дивитися матеріали ↴](#)

Інформедійна грамотність на уроках української мови для учнів та учениць 8-9 класів

(доступні на сайтах
МОН та ВШО)

[Дивитися матеріали ↴](#)

Урок № 1

Художня література як сарж в формі духовної діяльності людини.

Фундук художньої літературі.

Теорія літератур: художній образ, художній твір (поптблено), Образ-персонаж, образ-символ, словесні, зорові, слухові образи-символ

Ідея

Ідея – це позитивна ідея, яка виникає в мозку письменника, але ще не реалізована в тексті. Ідея – це поганя, яка виникає в мозку письменника, але ще не реалізована в тексті. Ідея – це поганя, яка виникає в мозку письменника, але ще не реалізована в тексті.

Інтерпретація ідеї

Інтерпретація ідеї – це поганя, яка виникає в мозку письменника, але ще не реалізована в тексті.

Учня чи автора

- результативний
- відповідальний
- відповідальний
- відповідальний

Учня чи журналиста

- результативний
- відповідальний
- відповідальний
- відповідальний

Учня чи медіа

- результативний
- відповідальний
- відповідальний
- відповідальний

Інформаційна грамотність на уроках української літератури для учнів та учениць 8-9 класів

(доступні на сайтах МОН та ВШО)

Дивитися матеріали ↗

Інформаційна грамотність на уроках історії України та всесвітньої історії для учнів та учениць 8-10 класів

Доступні для шкіл — учасниць проєкту

Універсальні уроки з медіаграмотності для учнів та учениць 8-11 класів

Запропоновані навчальні матеріали — це алгоритми уроків, які можна провести онлайн або в класі, щоби разом з учнями потренувати навички інфомедійної грамотності й визначити ризики інформаційного простору під час війни.

Урок «Як українцям зберегти єдність: протидія стереотипам та мові ворожнечі»

У ситуації безпрецедентно масштабного переміщення українців усередині країни та за кордон, спричиненого російською агресією

цю нашу силу, тож багато інформаційних атак спрямовує саме проти згортованості українців.

Урок навчає ідентифікувати дезінформаційні атаки ворога, сприяє розвитку емпатії й толерантності у взаємодії із внутрішньо переміщеними особами (ВПО) й українцями, які шукають прихистку за кордоном, навчає усвідомлювати небезпеки від перенесення стереотипів на цілі групи людей, розуміти наслідки та уникати мови ворожнечі. [Дивитися матеріали ↗](#)

Мое медитальное

Вот как мы соединяем практики, духовные практики, практики для здоровья и практики для счастья. Ты можешь выбрать Тво идеальный стиль практики.

- Практика на основе Тела: Тело, что практикуют в спорт - это Тело, что практикуют в йоге, это Тело, что практикуют в танцах.
- Практика на основе Духа: Дух, что практикуют в медитации, это Дух, что практикуют в молитве, это Дух, что практикуют в пении.
- Практика на основе Сердца: Сердце, что практикуют в любви, это Сердце, что практикуют в заботе о других, это Сердце, что практикуют в благотворительности.
- Практика на основе Ума: Ум, что практикуют в изучении, это Ум, что практикуют в работе, это Ум, что практикуют в изобретении.
- Практика на основе Души: Душа, что практикуют в любви к природе, это Душа, что практикуют в любви к животным, это Душа, что практикуют в любви к людям.
- Практика на основе Сознания: Сознание, что практикуют в познании, это Сознание, что практикуют в исследовании, это Сознание, что практикуют в изучении языков.
- Практика на основе Воли: Воля, что практикуют в достижении целей, это Воля, что практикуют в преодолении препятствий, это Воля, что практикуют в изобретении.

пропаганди, вміння орієнтуватися у надзвичайно інтенсивному новинному по-тоці, який підсилює стрес і тривожність. Урок допоможе розвинути ці вміння та зменшити тиск шкідливих інформаційних впливів на вас. [Дивитися матеріали і](#)

дотримуватися певних правил, і тоді перебування у віртуальному просторі не буде загрозливим. Вміння ж захистити свої персональні дані в умовах війни може навіть вберегти чиєсь життя. [Дивитися матеріали з](#)

Урок «Медіаграмотність під час війни: як вистояти в інформаційному потоці»

 З початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну ми ще раз переконалися, наскільки важливими є такі вміння як перевірка інформації, виявлення маніпуляцій, розпізнавання дезінформації й

Урок «Кібербезпека: навички, які захищають не тільки під час війни»

Мета запропонованого заняття — продемонструвати приклади загроз в інтернеті та пояснити, як можна їх уникнути й захистити свої дані. До кожної дії в інтернеті важливо підходити критично та відповідально,

ються, як працюють ці технології та з якими ризиками вони пов'язані. Урок також містить домашнє завдання, завдяки якому учні опановують інструмент із перевірки фото й відео. Заняття можна проводити як у класі, так і під час дистанційного навчання. [Дивитися матеріали ↗](#)

Набір вправ із медіаграмотності для батьківських зборів

вважає за потрібне присвятити
формації. [Дивитися матеріали](#) ↗

«Урок до Всесвітнього тижня медіаграмотності. Віртуальний та реальний світі: чи є межа?»

штучного інтелекту та deepfake, дізна-

З якими ризиками вони пов'язані. Урок
здяки якому учні опановують інструмент
можна проводити як у класі, так і під час
[уроків](#)

Набір вправ, розроблених для проведення учителями батьківських зборів із теми медіаграмотності в умовах війни. Мають за мету про-

демонструвати важливість знань і навичок із медіаграмотності у повсякденному житті, запропонувати практичні вправи, які батьки, учасники заходу, можуть провести зі своїми дітьми. Матеріали можна використовувати як цілісно, так і окремими вправами, якщо педагог

ОНЛАЙН-КУРСИ

Розташування

Медіаграмотний спротив:
будуємо аргументовані діалоги

Розташування

Медіаграмотний спротив:
спілкуємось на рівних

Онлайн-курси «Медіаграмотний спротив»: «Будуємо аргументовані діалоги» та «Спілкуємось на рівних»

Онлайн-курси «Медіаграмотний спротив: Будуємо аргументовані діалоги» та «Медіаграмотний спротив: Спілкуємось на рівних» інтегрують інфомедійну грамотність у вивчення української мови підлітками та до-рослими й розвивають соціальну толерантність.

Проходження онлайн-курсів в інтерактивній манері разом із персонажами-провідниками дозволить збагатити свої знання одночасно з української мови та медіаграмотності, щоб аргументовано відстоювати свою позицію і водночас бути толерантним до поглядів, суджень та гендерних особливостей співрозмовників, запобігати проявам мікроагресії в мовленні та вміти розпізнавати їх. І надає можливість отримати сертифікат підвищення кваліфікації — за проходження кожного курсу вам буде нараховано 15 годин (0,5 кредиту ЕКТС) /30 годин (1 кредит ЕКТС) за обидва курси. Онлайн-курси створені в партнерстві з ГО «Асоціація інноваційної та цифрової освіти».

[Курс «Будуємо аргументовані діалоги» ↗](#)

[Курс «Спілкуємось на рівних» ↗](#)

Very Verified: онлайн-курс із медіаграмотності

Скільки часу ми витрачаємо на стрічку новин у соціальних мережах, на по-відомлення в месенджерах, різноманітні сповіщення, звісilk? Як зрозуміти, який орисний, а який краще

надає практичні навички інформедійної грамотності.

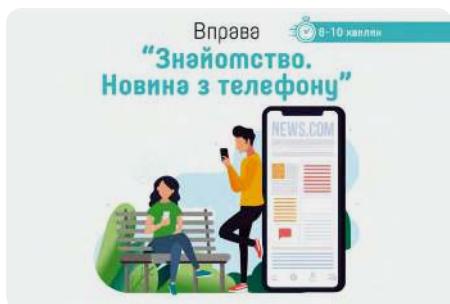
Very Verified складається з кількох розділів, серед яких:

- ◆ Медіапростір. Цей розділ пояснює, що таке медіа і як вони працюють, а також допомагає навчитись відрізняти факти від суджень.
 - ◆ Традиційні медіа. Цей розділ розповідає про типи медіа, редакційну політику та стандарти журналістики.
 - ◆ Соціальні медіа. У цьому розділі ви дізнаєтесь про алгоритми в соціальних медіа та когнітивні викривлення.
 - ◆ Дезінформація та пропаганда. У цьому розділі ви навчитеся розрізняти ці поняття, а також дізнаєтесь, як працюють дезінформаційні наративи (оновлюється).
 - ◆ Маніпуляції. Цей розділ вчить розпізнавати різні типи маніпуляцій, ботів і тролів, контролювати власні емоції (оновлюється).
 - ◆ Стереотипи та мова ворожнечі. У цьому розділі ви дізнаєтесь, як можуть нашкодити наявність деяких стереотипів та використання мови ворожнечі (оновлюється).

Після проходження курсу учасники мають змогу пройти фінальний тест та отримати сертифікат. [Дивитися матеріали і](#)

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Вправи, які розвивають навички інфомедійної грамотності. Навчально-методичне видання

Набір тренерських карток для інтерактивних вправ з інфомедійної грамотності під час проведення тренінгів наживо та інших заходів

неформальної освіти. Кожна картка містить інструкцію із проведення вправи і поради для тренера, детальний опис вправи, висновки. Вправи й активності, представлені у збірці, можуть також стати у пригоді вчителю на уроках і в позакласній роботі. [Дивитися матеріали ↗](#)

Каталог напрацювань
в рамках грантової програми проекту
«Вивчай та розрізняй:
інфо-медійна грамотність»

Каталог напрацювань
у рамках грантової
програми проекту
«Вивчай та розрізняй:
інфомедійна грамотність»

У цьому каталогі представлені результати 20 грантових програм для закладів вищої освіти (ЗВО), впроваджених протягом 2020-2021 років у 12 регіонах

України. Грантові програми ЗВО охопили більше 10 тисяч учасників. Каталог описує різні інструменти й підходи до популяризації інфомедійної грамотності: квести, ігри з медіаграмотності, створення медіахабів, медіафестивалі, конкурси, воркшопи, майстерки, навчальні відео, токшоу, медіатолоки тощо. [Дивитися матеріали ↗](#)

Інфомедійна грамотність онлайн: посібник для тренера

в сучасному інформаційному світі, формують основи свідомого та відповідального медіаспоживання. Посібник містить детальні інструкції з використання онлайн-інструментів у дистанційному навчанні ІМГ. Посібник включає вправи, розроблені для тренінгів, що проводилися в межах проектів IREX, і апробовані в період дистанційного навчання. Його побудовано за принципом конструкто-ра із 61 вправи (10 мотиваційних, 47 тематичних та 4 підсумкових), що дає тренеру змогу самостійно сформувати програму тренінгу залежно від специфіки та потреб аудиторії. [Дивитися матеріали ↗](#)

Набір для класної та позакласної роботи «Як аналізувати медіа критично»

від суджень, перевіряти інформацію, розрізняти джерела, аналізувати текстовий та візуальний контент, ідентифікувати різні види маніпуляцій (у заголовках, фото, відео, соціологічних даних) та прояви пропаганди й мови ворожнечі, ефективно шукати інформацію, безпечно комунікувати в соціальних мережах. Також матеріали містять поради щодо роботи з інформацією під час війни.

Роздавальні матеріали розроблені на основі прикладів, порівнянь та роз'яснень та можуть бути застосовані тренерами з інфомедійної грамотності в позашкільній освіті. Вони можуть бути корисними вчителям як допоміжний матеріал для інтегрованих уроків із різних предметів, у яких додатково розвиваються навички з ІМГ. [Дивитися матеріали ↗](#)

Набір вправ з інфомедійної грамотності для онлайн-навчання, що сприяють критичному сприйнятю інформації учасниками тренінгів, їх впевненному орієнтуванню

Ці матеріали допоможуть розвивати в молоді навички критичного сприйняття інформації, зокрема вміння відрізняти факти

The curriculum for teaching English through Media Literacy. Збірник з інтеграції медіаграмотності у викладання англійської мови в університетах

Збірник — це набір вправ, зосереджених на основних аспектах інфомедійної грамотності, інтегрованої у вивчення англійської мови студентами/-ками університетів. У ньому представлені теми та підходи, актуальні для молодих людей, які планують стати вчителями/-ками англійської мови або вивчають її. Розділи збірника побудовані таким чином, щоби поступово знайомити з темою та залучати студентів/-ок до дискусії за допомогою запитань, які спонукають до роздумів, покликаних розвивати і вдосконалювати навички критичного мислення. Навчання базується на актуальних медіакейсах і має практичний характер. [Дивитися матеріали ↗](#)

Конструктор вправ: інтерактивний онлайн-посібник із медіаграмотності для студентів і викладачів журналістики

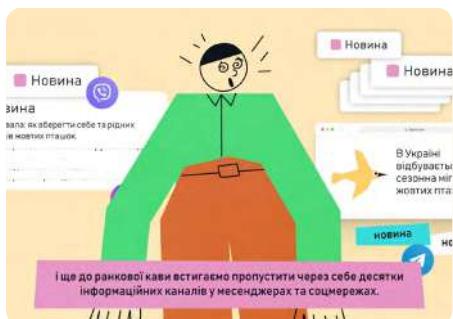
Онлайн-посібник «Конструктор вправ» побудований за інтерактивним принципом вибору користувача. Кожен користувач має змогу обрати тему з інфомедійної грамотності, яка його/її цікавить, чи предмет журналістської підготовки, і посібник підбере вправи за запитом. Кожна вправа супроводжується аудіоподкастом щодо відповідного поняття ІМГ зі Словника до «Конструктора». Також доступні текстові версії посібника і словника.

Посібник підготовлений IREX у партнерстві з ГО «Український інститут медіа та комунікації». [Дивитися матеріали ↗](#)

ПРОСВІТНИЦЬКІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ШИРОКОЇ АУДИТОРІЇ

Анімаційні відео для розвитку критичного мислення

Відео №1. «Корисні звички інформаційної гігієни на кожен день»

У першому відео пропонуємо згадати корисні звички інформаційної гігієни на кожен день. Віримо, що вони будуть корисними для кожного українця та українки, і закликаємо вас поширювати відео серед знайомих та друзів. [Дивитися відео ↴](#)

Відео №2. «Якісна журналістика vs інформаційний фастфуд»

Друге відео розповідає, чим якісна журналістика відрізняється від інформаційного фастфуду. Чому важливо стежити за контентом, який ми споживаємо? Пропонуємо завітати за лаштунки медійної кухні та самостійно в цьому розібратися. [Дивитися відео ↴](#)

Відео №3. «Як розмовляти з іноземцями про війну Росії проти України?»

Третє відео пропонує поради й рекомендації, як зважено та конструктивно комунікувати з іноземцями про війну Росії проти України.

Комуникація з представниками інших країн, які не завжди розділяють схожі досвіди й переконання, стала ще одним

викликом повномасштабного вторгнення, коли мільйони українців та українок були змушені покинути територію України. Пропонуємо кілька простих порад, які можуть стати у пригоді, коли ви будете спілкуватися з іноземцями про події в нашій країні. [Дивитися відео ↗](#)

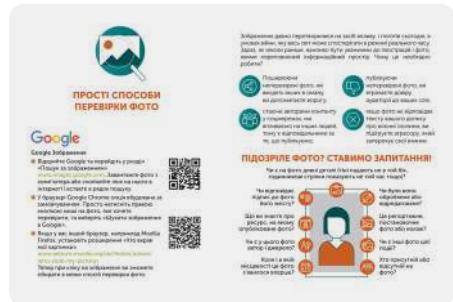
Подкаст «Життя в серванті»

Подкаст «Життя в серванті»: п'ять епізодів бесід із протидією радянській пропаганді в масовій культурі, повсякденному житті та святковому календарі українців та українок. Підготовлений IREX у партнерстві з The Ukrainians за участі відомих істориків та діячів культури, зокрема Євгена Клопотенка, Ярослави Кравченко, Ахтема Сеїтаблаєва, Римми Зюбіної, Олени Стяжкіної, Юрія Макарова.

Подкаст «Життя в серванті» демонструє, що пропаганда — не лише в політичних промовах чи новинах. Радянське коріння культурної пропаганди проросло в музиці, кінофільмах, святкових атрибутих і ритуалах, що можуть зберігатися в житті українців дотепер. У цьому подкасті гості та ведуча пропонують розібратися, як нам прибрati ці радянські атрибути, які, неначе величезний сервант, стоять у нашому житті.

Подкаст «Життя в серванті» номінований на премію «Слушно-2023» в категорії «Про історію і суспільство». [Слухати подкаст ↗](#)

варто покладатися у щоденному ухваленні рішень, як не піддаватися тиску емоцій і мові ворожнечі, як не стати жертвою брехні і пропаганди та як захистити свої персональні дані. Матеріали будуть корисними для тих, хто відчуває потребу бути впевненішим/-ою в сучасному потоці інформації, починає знайомитись із базовими поняттями інфомедійної грамотності, та для осіб, що були вимушенні залишити постійне місце проживання. [Дивитися матеріали ↗](#)

служниць та представників і представниць органів місцевого самоврядування. Він складається з кількох тем, серед яких: «Як споживати і поширювати інформацію під час війни?», «Чому важливо перевіряти фото і як це робити?», «Як викрити ботів і тролів?», «Пропаганда: як не піддатися впливам?», «Як визначити, що інформація достовірна?» та інші. Доожної теми матеріали «запаковані» у два формати: картинки для соцмереж і месенджерів та pdf-файли з детальнішими поясненнями та прикладами. [Дивитися матеріали ↗](#)

Вісім простих порад зі впевненої орієнтації в інформаційному потоці

Набір із 8 карток, які містять практичні поради для кожного споживача інформації у щоденному житті.

Прості поради допоможуть зрозуміти, на які джерела інформації

важко вірити, як не піддаватися тиску емоцій і мові ворожнечі, як не стати жертвою брехні і пропаганди та як захистити свої персональні дані. Матеріали будуть корисними для тих, хто відчуває потребу бути впевненішим/-ою в сучасному потоці інформації, починає знайомитись із базовими поняттями інфомедійної грамотності, та для осіб, що були вимушенні залишити постійне місце проживання. [Дивитися матеріали ↗](#)

Матеріали програми «Посилення стійкості до шкідливих інформаційних впливів під час війни»

Набір матеріалів розроблений експертами та експертками IREX у межах навчальної програми для державних службовців і

Як переключити свою увагу з однієї діяльності на іншу або активізувати себе

Ді вправи, стиснувши на активізацію взаємодії правої та лівої півкуль головного мозку. Ші вправи можна виконувати вранці або протягом дня, коли вам потрібно включитися в роботу, активізувати свою розумову діяльність або перезарядитися.

1

Лівою рукою герметично накриши нос, правою рукою, накройте лівий куток. Потім зроби якось практик пульса – кинчка носа, лівого – правого кута.

2

Скинемо дуже захмурену одної руці, згиняючи на пів руці великий пальчик уздовжу, пальчики не повинні дотикатися. Ганку руці складаюмо в кільце, залишаючи відкритим пальчиками долоню, нарешті – складаємо відкрите пальчики – не трохи руками, то фірмовою манією, так, почутого змінено положення рук спочує поспішно, попідсидачко.

Порадник містить дві вправи, спрямовані на активізацію взаємодії правої та лівої півкуль головного мозку. Ці вправи можна виконувати вранці або протягом дня, коли вам потрібно включитися в роботу, активізувати свою розумову діяльність або переключитися. [Дивитися матеріали ↗](#)

Поради із кроками для самозаспокоєння

Перемогти стрес: як переключити свою увагу з однієї діяльності на іншу або активізувати себе. Вправи, що допомагають заспокоїтися під час сприйняття емоційної інформації та відновити емоційний баланс для здорового медіаспоживання.

Зарядка з медіаграмотності

Вправи на 7 днів, які розповідають на конкретних прикладах, як відбуваються маніпуляції та на що звертати увагу, щоб залишатися медіасвідомими; як стати спокійними, зосередженими і підготовленими до життя у світі фейків і маніпуляцій.

Практичні поради для регулярної практики, щоби покращити інформаційне самопочуття, підійдуть тим, хто хоче не впадати в паніку від кількості новин у стрічці фейсбука, хто відчуває, що диджитал-раціон із фейків та клікбейтів слід змінити на новини «здорової людини». Зарядка з медіаграмотності показує, ЯК споживати, а не ЩО.

Розроблено IREX у партнерстві з виданням «Куншт» для виставки Data CTRL Centre (2020). [Дивитися матеріали ↗](#)

МАНІПУЛЯЦІЇ В МЕДІА

ЯК ЇХ РОЗПІЗНАТИ?

ФАКТ

ФЕЙК

МАНІПУЛЯЦІЯ ФАКТАМИ

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

Погані новини, фейки, інформація з неподільно

ЦЕНЗУРА

Забороняє піддавати про такі теми, які є проблемою для держави

ПРИХОВАНА РЕКЛАМА

Реклама, яка захищається у вигляді медіа-контенту

Інформаційні постери проєкту «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність»

Плакати для використання під час проведення тренінгів, бесід, клубів із медіаграмотності або розміщення на стендах у бібліотеках

та інших громадських місцях. Матеріали містять інформацію про розпізнавання маніпуляцій у медіа, журналістські стандарти, порівняння фактів і суджень, інформаційну бульбашку та карту вмінь з інфомедійної грамотності.

[Дивитися матеріали ↗](#)

ПОДІЛІТЬСЯ З ІНШИМИ

Поширяйте цей каталог серед колег і колежанок, учнів і учениць та їхніх батьків. Постилюйте розвиток медіаграмотності разом!